

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 8. De emptione, ac venditione censûs personalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

perpetui; ponamus enim, quod validè, ac licitè ematur mille florenis; in hoc casu computando fructus, quotannis perceptos, eorum valor frequentissimè transcendit in valore pretium emptionis, quin propterea pretium pro re empta (*jure nimirum ad eorum perceptionem*) datum, dicatur non æquale cum valore rei emptæ; falsum igitur est, jus percipiendi quotannis pecuniam valere tanti, quanti valet ipsa pecunia per & annos, & annos percepta, simul sumpta.

3393 Ratio hujus est; quia *pecunia illa*, successivè percepta, sed simul sumpta, computatur quoad valorem *præcisus illis periculis*, propter quæ cæteroquin decrescit valor rei, quem habet illis seclusis: at *jus eos fructus successivè percipiendi* computatur quoad valorem *inclusis illis periculis*, ergo hoc non potest esse tanti valoris, ac ea pecunia simul sumpta; ergo licet *quantitas valoris pecuniæ* successivè percipiendæ transcendat *quantitatem pretii*, quo emptum est jus fructuum; non propterea tamen *quantitas juris empti* transcendit *quantitatem pretii*, quò ipsum est; cum etiam ipsum habeat valorem, & æstimationem determinatam, ac finitam, id quod clarè instatur in usufructu, & servitutibus emptis; ergo emilitè potest census realis, modò, ut supponimus, venditori constituatur pretium justum, de quo *utit. 18. hic.*

§. 8.

De emptione, ac venditione census personalis.

3394 Quæstio est, an talis census pretio validè, ac licitè constituatur? plures sequuntur negativam, ex quibus Fachinæus *l. 2. Controvers. c. 44. Navarr. de usur. num. 81.* & alii, approbantes solos census *reales*. 1. autoritate Martini V. in *Extravag. 1. & Calixti III. in extravag. 2. de empt. & vendit. inter communes.* Deinde Pii V. in sua *Extravag. de censib. ubi* expressè statuit census *super re immobili, & non aliter constitui posse*; 3. quia *persona* non potest solutioni pensionum censualium adstringi, maxime si nec bona habeat, & laborare impediatur, & ipsa pereunte non perit census; 4. quia ex concessione census *personalis*, aperitur via

palliandi *usuram*, asserendo, se, pro censu, annuoque reddito, pensionem ultra sortem non accipere; præcluditurque via concedendi mutuum; cum penentibus mutuum respondere mutans possit, ut in censum redimibilem quantitatem illam accipiat.

Affirmativam autem sequitur *Covarr. 3395* 3. *Variar. c. 7. an. 5. Less. l. 2. c. 22. D. 4. Salas de censib. dub. 3. n. 3. Layman l. 3. summa. tr. 4. c. 18.* & alii, quos citat, & sequitur Castropalaus *tom. 7. D. 6. p. 11. num. 2.* Fundamentum hujus sententia est. 1. quia obligatio solvendi singulis annis determinatam pensionem imponi personæ potest, lege, & statuto, uti imponuntur tributa, regalia; & declaratur *L. ult. §. Lucius Titius ff. de contrahend. empt. decimæ personales*, lege Ecclesiastica statuantur, *c. Decime. 26. q. 1. c. non est, c. Apostolicæ, & c. pastoralis. de Decimis*, sed quod lege statuitur, potest conventionne partium statui; item, gratis te potes obligare ad solutionem pensionis in singulos annos; ergo poteris pretio sumpto eam obligationem suscipere, quia inter pretium, & ipsam obligationem æqualitas intercedere potest. Hanc sententiam ob auctoritatem probabilem censet Haunoldus *tom. 4. de Just. tr. 10. num. 305.* Negativam autem speculativè loquendo verriorem, quam etiam communiorem ait, & sequitur Molina *D. 387.*

Nobis videtur, emi censum *personalem* 3396 non esse ex natura rei illicitum; & in hoc sensu accedimus sententiæ affirmantium; ratio est, quia nullo titulo repugnat juri naturali, ut constabit ex responsionibus ad rationes in contrarium; de autoritate autem Pontificum, qui referuntur pro sententiâ contraria constabit ex dicendis à n. 3403. ad 1. igitur rationem *dist. ant. persona* non potest ratione census adstringi, ut Emptor habeat jus, & dominium *in ejus corpore. trans. ut pensionem præstet ex suis bonis, quæ habet, & habitura est.* N. ant. cum enim hoc justè, & citra ullam oppositionem cum jure naturali fieri possit lege, statuto, vel etiam *obligatione voluntaria*, non est unde id repugnet, si fiat idem justo pretio, & emptione? *V. tit. 18. ad id, quod dicitur: pereunte persona non perire censum, non probat, non obligari personam in bonis habitis, & habitis;*

dis; nam cum ea tali casu in securitatem solutionis hypothecæ, & pignoris iure assumantur; successor personæ recipit eandem obligationem solvendi, manente iure pignoris, & hypothecæ.

3397 Ad r. p. per hoc, quod census personalis ex natura rei valide, ac licite emit possit, nec aperiri viam usuræ, nec claudi mutuo: *non usuræ*, quia, ut in proximo dicemus, in tali casu servaretur æqualitas pretii, & rei emptæ; *non mutuo*; quia mutuans potest recuperare sortem; non Censualista, ut tradit Castropalaus *cit. num. 3.* ergo per censum personalem non impeditur mutuum; & licet non minus periculum usuræ sit in mutuo, non tamen eo titulo contractus mutui ex natura rei illicitus est; ergo licet periculum aliquod sit palliandi usuram in censu personali, non propterea talis contractus ex natura rei illicitus erit.

3398 Potissima ratio contrariæ sententiæ desumitur ex eo, quod ex natura rei repugnet emptio, & venditio, ubi non servatur æqualitas dati, & accepti; sed in emptione, & venditione census personalis non servatur æqualitas dati, & accepti: ergo emptio, & venditio census personalis ex natura rei repugnat. Minorem probat Haunoldus *cit. num. 306.* qui emeret v. g. 150. florinos solvendo successivè, nec tamen majus pretium daret, quàm 100. fl. ita, ut per 30. annos singulis annis solvendi essent 5. si omnis alius titulus absit, omnes fatentur fore usuram; quia non est æqualitas inter pretium, & rem emptam; & ob hanc causam supra dictum est, quod, quando emitur census realis, non emanant ipsi fructus collectivè, seu cumulus omnium fructuum percipiendorum; & per modum unius consideratorum; sed emi *ius reale*, quod non æstimatur, nisi 100. fl. subsumit: atqui emens censum merè personalem, emit ipsas pensiones successivè solvendas, per modum unius cumuli consideratas; ergo si iste cumulus excedit pretium, est inæqualitas, & usura. Minor probatur: emere jus ad accipiendum equum, est formalissimè idem, ac ipsum equum emere, ut fatentur omnes, & patet ex dictis de contractu emptiois; solum enim ex vi emptiois datur actio personalis, & Emptori non competit jus in re, sed jus ad rem solum; atqui emens censum personalem emit solum-

modo jus ad pensiones, & nullum jus reale: ergo formalissimè emit ipsas pensiones, quæ semel in unum computata, & tandem solutæ, excedent pretium. Ex hac ratione infert Haunoldus *n. 308.* hoc procedere de censu non tantum personali, sive perpetuo, seu irredimibili; sed etiam temporali, seu redimibili, & consequenter solum ad tempus certum ex eadem ratione; non ad tempus incertum, v. g. ad vitam emptoris, vel venditoris, ut habet communis sententia contra paucos; ratio est, quia emptio censuum ad tempus incertum, quod æquè facile potest afferre damnum, ac lucrum emptori, est exposita fortunæ, sicut ludus, aut iactus retis: atqui talis spes mixta cum tali periculo potest certo pretio æstimari: ergo valebit talis emptio census personalis.

Pro solut. arg. not. pensiones successivè solvendas, etiam simul sumptas, secundum se, posse valoris majoris esse, quàm sit pretium, quo emuntur, quin ex hoc sequatur inæqualitas valoris in dato, & accepto, seu pretio, & re emptæ, modo non sint majoris valoris prout consideratæ, ut subsunt diversis periculis, longo tempore, & incommodis, ac difficultatibus, quæ per se loquendo communiter in iis recipiendis occurrunt. 2. pensiones successivè recipiendas, etiam simul sumptas, prout includunt hæc incommoda, comparatas cum illis sumptis secundum se, & seclusis illis periculis, non tantum non valere tanti, sed etiam multo inferioris valoris esse, ut jam ostendimus. 3. cumulum pensionum successivè percipiendarum, etiam jure perpetuo, posse æstimari valore certo, ac determinato, consequenter adæquari pretio, esto temporis successu omnes jam perceptæ, secundum se acceptæ conficiant plus, quàm sit pretium datum pro jure illas percipiendi in perpetuum, ut ostendimus. 4. cumulum earum pensionum adæquari pretio legitimo, vel naturali; utrumque enim est pretium justum, pretio autem justo valor rei venalis adæquatur: quibus positis:

1. ad objectionem in *n. 3398. C. ma. 3400*
N. min. ad hujus prob. transeat interim major; N. min. ad prob. istius, N. ma. nam jus ad accipiendum, seu sibi tradendum equum, & ipse equus non sunt idem, sicut nec jus in re ad pensiones, & ipsæ pensiones;

fiones; atqui emens jus in re ad pensiones, non emit formalissimè ipsas pensiones, ut fatetur in argumento Haunoldus; ergo qui emit jus personale ad pensiones (nimirum personale, vi cuius venditoris persona teneatur solvere pensiones in bonis habitis, & habendis) non eò ipso formalissimè emit pensiones, sed tantum jus in personam, vi cuius cum obligare possit ad pensionem annuam ex bonis habitis, & habendis persolvendam; cum ergo tale jus habere possit æstimationem certam, & determinatam, ac ei correspondens pretium justum *legitimum*, vel *naturale*, quantumvis pensiones veniant successivè ad majorem quantitatem, quam fuerit pretium; nulla inde fiat inæqualitas inter pretium, & rem emptam, nimirum jus personale ad versus venditorem tradendi quot annis constitutam pensionem; quia pretium non debet coæquari, nisi rei emptæ, & jus, quod emitur, non æstimatur expensionibus, consideratis secundum se, ut dictum est; sed cum attentis incommodis, periculis &c. de quibus supr. ratione quorum longè minoris sunt, quam secundum se.

3401 Dixi: *transeat interim major*, nimirum, quod, *si pensiones essent successivè* (videlicet per annos 30.) *solvende, abesset omnis alius titulus per se loquendo*, quod tamen supponit major; nam si tanto tempore primò conficeretur summa 150. fl. pretio centum, per se loquendo, & moraliter fieri non potest, quòd non intercurrant plurima incommoda, difficultates, pericula, &c. comparatione quorum illi 150. fl. ut conjuncti cum dictis circumstantiis in æstimatione hominum longè minoris valoris sunt, & vix adæquabunt valorem 100. fl. numeratæ pecuniæ; ergo ex una parte supponendo solutionem earum pensionum fieri tantum *successivè*, & quidem spatio 30. *annorum*, non potest ex altera parte supponi, *abesse omnem alium titulum*; cum tantum tempus successivum per se loquendo importet alios titulos, ergo adhuc servaretur æqualitas, licet emerentur ipsæ pensiones successivè solvendæ; hinc licet in aliquo casu fingere mus, nullum incommodum, & difficultatem futuram, non obinde infertur, minoris emi non posse, quia ad honestatem emptionis satis est, quòd frequenter eam diffi-

cultates, & incommoda intercedant, quibus inspectis leges statuerunt *justum pretium* illarum pensionum esse minorem summam numeratam.

Ad id, quod in objectione dicitur de auctorit. summorum Pontificum ibidem re-latorum. *scilicet* quòd Martinus V. & Calixtus III. non negent, posse constitui census *personales*; sed solum decidant, Censuarium, pereunte re non esse obligatum reddere sortem; in quæstione autem, an tali casu teneatur solvere censum, seu pensionem annuam? in neutram partem quidquam ab illis definitum esse, imò (ut habet P. Ferdinandus de Castropalao tom. 7. D. 6. p. 11. num. 3.) Nicolai V. & Gregorius XIII. in suis constitutionibus de censibus, expressè affirmant, *personam in censu obligari posse, obligationemque personæ esse præcipuam; tametsi bona aliqua in securitatem solutionis, hypothecæ, & pignoris jure assumantur.*

Quod adducitur ex constitutione Pii V. de qua supr. à num. 3358. verum habet, Pium voluisse, ut census deinceps non constituerentur, *nisi in re immobili, & frugifera*; ex quo communiter deducunt Doctores, prohibitum esse emere censum *personalem*, id quod valde probabiliter dicitur: ex hoc tamen non sequitur, esse illicitum *ex natura rei*, seu jure naturali, sed tantum Ecclesiastico; quo casu juxta dicta à num. 3362. dicendum erit de plus valore, imò & licita constitutione, saltem in loco, ubi ea constitutio, vel non debite promulgata est, vel usu non recepta. Cæterum Castropalao loc. cit. ait: quòd Pius V. in illa Extravagante sua non declaraverit census *personales illicitos, esse*; sed ad vitandum periculum usuræ statuerit, *ne constituerentur.*

Ex his deducitur, censum personalem ex natura rei non esse illicitum, sive perpetuus sit, sive temporalis etiam ad certum tempus, quamvis utrumque neget Haunoldus, ut diximus num. 3398. ratio negantium est ex eo, quia ex parte, qua cumulus pensionum excedit sortem, injusta est emptio, cum pretium excedat; ergo secluso damno emergente, lucro cessante, aliove simili titulo, recipi non potest. Deinde, quia perinde est emere pecuniam solvendam simul, ac emere illam per partes: at major pecuniæ summa emi nequit minori,

minori, cum certa est ejus solutio. Denique non potest quis, secluso damno emergente, vel lucro cessante, mutare centum sub obligatione reddendi 15. in singulos annos per decennium; ergo neque emere.

3405 Sed affirmandum est cum D. Thoma in *Opusc. de usuris p. 2. c. 1. Lessiol. 2. c. 22. D. 6. a. num. 42.* Salas de censibus *dub. 4. a. num. 2.* nam debitum in singulos annos distributum, communi hominum estimatione, minoris valet, quam si simul esset; sic enim subicitur frequenti periculo interitus cum difficultatibus, & expensis in ejus perceptione, & minus aptum est, ut ex illo lucrum aliquod comparatur, & necessitatibus contingentibus occurratur; ergo hoc debitum tam in fructibus, quam in redditibus sic speratis, minoris emi poterit, quam si simul praesens esset.

3406 Confirmatur ex eo, quod aliqui hoc concedant in emptione census realis. Nam ideo licita est per eos emptio census realis minori pretio, quam est cumulus fructuum, qui sperantur percipi, quia fructus in potentia, qui in censu reali emuntur, utpote multis periculis subiecti, minoris estimationis sunt, quam si actu existerent; sed in censu personali idem contingit: pecunia enim futurae, minutim per longum tempus recipiendae, periculis sunt subiectae, & suis dominis rhinus commoda. Aliqui contractum, seu censum personalem *vitalitium*, nimirum ad tempus vitae Censuarii, aut Censualistae, comparant ludo aleae interdicto; sed hoc merito negatur; nam in ludo aleae non intervenit emptio alicujus rei, & res pendet ex mero casu, non causis naturalibus, sicut vita hominis.

§. 9.

De censibus Ecclesiasticis.

3407 **P**ER censum Ecclesiasticum hic intelligimus onus reale impostum Ecclesiae, vel quamlibet pensionem, aut redditum annuum, quem ex proventibus Ecclesiasticis, Ecclesiae, Monasteria, & alia loca solvere debent superioribus Praelatis, vel ex causa recognoscendi subjectionem, vel alio titulo; & haec acceptio census est propria, prout hoc titulo de censibus agitur. Prima igitur quaestio est, an ex solutione census recte probetur, solventem esse subiectum ei, cui solvit censum? 17. quod

Tom. III.

non; nam ex obligatione, qua nasci potest ex pluribus titulis, nunquam bene arguitur ad unum determinate, sed obligatio solvendi censum ex proventibus Ecclesiasticis, nascitur ex pluribus titulis; aliquando nimirum ad recognoscendam subjectionem, vel in signum libertatis, & exemptionis, juxta c. *Recipimus. 8. de privi. leg. vel in signum advocatiae, seu protectionis, aut competentis Patronatus ex fundatione &c. arg. c. Praeterea. 23. de jure Patronat.* ergo ex obligatione solvendi censum ex proventibus Ecclesiasticis non bene arguitur determinate, quod fiat *titulo subjectionis*. Hinc petens sibi ab aliquo solvi censum, debet allegare titulum, seu causam, ex qua id juris habeat; nam census, cujus causa ignoratur, non est ex obligatione solvendus, prout habetur in c. *Pervenit. 5. h. t.* Cum enim Fraxinorensis Abbas Carpentem Ecclesiam fuisset depradatus, occasione videlicet cujusdam census, qui ad quid, & quo titulo solvi debebat, ignorabatur; & super hoc Archipresbyter Paschalem 11. interrogasset, respondit Paschalis: *censum ignorantiae nec divinis, nec humanis legibus inveniri, oportere enim, ut census omnes, ad quid, & quo modo persolvi debeant praesciantur*; adeoque praedam omnem Carpentis Ecclesiae restituendam esse, nec permittendum deinceps, ut Fraxinorensis Abbas, aut quilibet alius, eam inquietet.

Causa porro debendi censum, & consequenter titulus, in quo fundetur jus petendi, sufficienter probatur; si allegetur annua praestatio illius per tantum tempus, ut ejus initium non extet memoria, ut colligitur ex *L. hoc jure. 3. §. Aquae ductus. ff. de aqua quotid. Abb. inc. ult. n. 7. de causa possess. & propr. & in cit. c. Pervenit; n. 3. h. t. Covarr. in Reg. possessor p. 2. §. 4. n. 4.* sed hoc accipe, si constet de solutione annuatim praestita *tanquam debita*; non autem, si *merè liberaliter*; & gratuito, vel cum protestatione, quod non ex debito. Haec intelligenda sunt, quando actor petit sibi censum solvi iudicio petitoris, si autem agat possessorio (ponit, si Censuaris recuset solvere censum, tanquam indebitum) tenebitur probare, se hactenus fuisse in possessione, quorannis percipiendi censum, eumque sibi tanquam debitum fuisse per tot annos solutum, nunc autem a

Ggg gg

Cen-